

ROYAL CANIN

Royal Canin Nederland B.V. - Veterinaire Service - Postbus 63 - 5460 AB Veghel

Bestellingen: Telefoon: 0413-318 444 - Fax: 0413-318 484

Productinformatie: Telefoon: 0413-318 400 - E-mail: info@royalcanin.nl - Internet: www.royalcanin.nl

©Royal Canin • Foto's : Renner - C. Hermeline - P. Marniquet - A. German - P. Helaine - Psaila • Illustraties : M. Podhiet

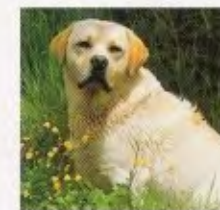

WALTHAM[®]

VETERINARY
EXCLUSIVE

Focus

Assistent

Obesitas bij de hond: het belang van gedragsverandering

ROYAL CANIN

INHOUD

▶ Inleiding.	3
▶ Hoe ontstaat obesitas bij de hond?.....	4-5
▶ Waarom is obesitas schadelijk voor de gezondheid?.....	6-7
▶ Hoe kan het voedingsgedrag van de hond veranderd worden?.....	8-9
▶ Welke fouten van de eigenaar werken obesitas in de hand?	10-11
▶ Kan voeding gebruikt worden bij de opvoeding en training?.....	12-13
▶ Hoe kan obesitas bij de jonge hond worden voorkomen?.....	14-15
▶ De rol van de assistent bij de preventie van obesitas: 10 tips voor nieuwe eigenaren.	16-17
▶ Hoe kan obesitas bij de volwassen hond worden voorkomen?.....	18-19
▶ Hoe kan de periode van gewichtsverlies makkelijker worden gemaakt? ..	20-21
▶ Hoe kan een hond geholpen worden om zijn streefgewicht te bereiken? ..	22-23
▶ Wat is de rol van de assistent bij de preventie van obesitas bij de hond?.....	24-25
▶ Hoe kan de eigenaar worden gemotiveerd om zijn hond een gewichtsverliesprogramma te laten volgen?	26-27
▶ Hoe kan de eigenaar worden ondersteund om het gewichtsverliesprogramma vol te houden?	28-29
▶ Samenvatting.	30

INLEIDING

Doordat de hond tegenwoordig wordt beschouwd als een lid van het gezin hebben veel eigenaren de neiging voeding te gebruiken als middel om hun genegenheid voor het dier te tonen. Voeding heeft voor de hond echter niet dezelfde betekenis als voor de mens. Veel eigenaren denken dat zij hun hond uitsluitend een plezier doen met het geven van eten. Dit kan tot gedragsproblemen leiden en is bij de hond een belangrijke oorzaak van het ontstaan van obesitas.

Verandering van het gedrag van de eigenaar is daarom het uitgangspunt van een succesvol gewichtsverliesprogramma, zowel tijdens de periode van gewichtsverlies als daarna, voor het behoud van het ideale gewicht.

Obesitas ontwikkelt zich langzaam, waardoor eigenaren zich vaak niet van het probleem bewust zijn. De behandeling is lastig, want obesitas is het resultaat van een disbalans tussen energieopname en energieverbruik die al lange tijd bestaat. Daarom is het belangrijk veel aandacht te besteden aan de preventie door goede

voorlichting aan en begeleiding van de eigenaar. Deze nieuwe Focus Assistent is gebaseerd op het meest recente onderzoek van veterinaire gedragstherapeuten en beschrijft de belangrijkste mechanismen die bij een hond kunnen leiden tot overgewicht en obesitas.

Meer inzicht in deze gedragsmechanismen helpt de dierenartsassistenten bij het adviseren van hondeneigenaren. Door goede voorlichting kunnen al vanaf zeer jonge leeftijd de belangrijkste fouten in de voeding worden voorkomen, waardoor de hond zijn hele leven een gezond gewicht zal houden.

Daarnaast speelt de assistent, door motivatie en persoonlijke begeleiding van de eigenaar, vaak ook een doorslaggevende rol bij het succesvol doorlopen van een gewichtsverliesprogramma. Wij hopen dat deze Focus Assistent jullie hierbij kan helpen.

► Hoe ontstaat obesitas bij de hond?

Obesitas ontstaat door een disbalans tussen de energieopname via de voeding en het energieverbruik van het dier. De oorzaak van deze verstoorde balans kan liggen bij het dier zelf (ziekte, gedragsproblemen), maar ook de eigenaar kan hierbij een belangrijke rol spelen.

Herkennen van obesitas door het gewicht en het silhouet

De term obesitas wordt gebruikt voor ernstig overgewicht, waarbij de hond meer dan 15% zwaarder is dan zijn ideale gewicht.

Het is lastig om voor de hond te bepalen wat zijn ideale gewicht is. Voor rashonden bestaan hiervoor richtlijnen die enige houvast geven, voor niet rashonden is het nog moeilijker.

Het vaststellen van obesitas gebeurt daarom meestal door het beoordelen van de lichaamsconditiescore en door het voelen van de ribben:

- De ribben zijn voelbaar zonder al te veel zichtbaar te zijn: ideaal gewicht.
- De ribben zijn moeilijk te voelen: overgewicht.
- De ribben zijn helemaal niet te voelen: obesitas

Obesitas moet worden vastgesteld door de dierenarts

Er zijn meerdere redenen te noemen voor het ontstaan van overgewicht/obesitas bij de hond:

- Inwendige aandoeningen, zoals diabetes mellitus, schildklieraandoeningen of, zeer zelden, aandoeningen van de bijniere. Wat vaker voorkomt is herhaaldelijk gebruik van progestagene hormonen die gebruikt

worden voor het voorkomen of onderbreken van de loopsheid van de teef. Deze problemen moeten beslist vastgesteld en behandeld worden voordat een gewichtsverliesprogramma wordt voorgeschreven. Daarom is het noodzakelijk dat een hond met overgewicht/obesitas altijd door de dierenarts wordt onderzocht.

- Gedragsproblemen bij de hond waardoor de relatie tus-

Ideaal gewicht

Overgewicht

Obesitas

Controleer het silhouet

sen eigenaar en hond wordt verstoord en/of de hond minder wordt uitgelaten.

- Factoren bij de eigenaar, zoals een eigenaar die te weinig tijd heeft om met zijn hond te wandelen of spelen of een eigenaar die zijn hond, onbewust, afwijkende voedingsgewoonten aanleert.

Voor het succesvol afronden van een gewichtsverliesprogramma en het behouden van een goed gewicht is het bijzonder belangrijk deze factoren te onderkennen en, indien nodig, te corrigeren.

Het voelen van de ribben

Foto: © P. Memmiquet

VRAGEN - ANTWOORDEN

Wanneer moet een hond gewicht verliezen?

Zodra er bij een hond zichtbaar sprake is van overgewicht, is een gewichtsverliesprogramma noodzakelijk. Men moet zich goed realiseren dat een hond, die 6kg weegt in plaats van 5 kg, maar liefst 20% te zwaar is. Voor een goed begrip bij de eigenaar kun je dit vergelijken met een vrouw die 72 kg in plaats van 60 kg weegt! Daarom is het belangrijk de hond regelmatig goed na te kijken en zijn ribben te voelen, zodat overgewicht tijdig vastgesteld kan worden en de eigenaar hierop tijdig geattendeerd kan worden.

Lopen bepaalde honden meer risico op obesitas?

Ja, de honden die in de gaten gehouden moeten worden zijn:

- Rassen met aanleg voor overgewicht, bv. Labradors en kleine gezelschapshondjes.
- Honden die met weinig beleid gevoed worden: bv een zeer smakelijke voeding die ad lib gegeven wordt of het geven van hondensnacks of etenstrestjes.
- Honden die niet genoeg lichaamsbeweging krijgen: bv honden die oud zijn of in een flat wonen of lijden aan een ziekte die lichaamsbeweging moeilijk maakt (ademhalingsproblemen, hartproblemen, moeilijk lopen...)
- Gecastreerde reuen en teven.

Hoe vertel je de eigenaar dat zijn hond aan obesitas lijdt?

De term obesitas (vetzucht) kan voor sommige eigenaren confronterend zijn, maar men moet goed begrijpen dat het hier om een ziekte gaat, met alle gezondheidsrisico's vandien. Om de eigenaar niet teveel voor het hoofd te stoten kunnen ook termen als "overgewicht", "te dik" of "te mollig" worden gebruikt, zolang de boodschap maar goed overkomt dat obesitas ongezond is en de hond dus beslist gewicht moet verliezen.

► Waarom is obesitas schadelijk voor de gezondheid?

Doordat obesitas lichaamsbeweging beperkt en de werking van vele organen beïnvloedt, worden door deze aandoening zowel de mate van welbevinden als de levensverwachting van de hond significant verminderd.

Obesitas kan al zeer vroeg optreden

Een overgewicht dat al vroeg optreedt tijdens de groei verergert progressief en brengt de toekomstige gezondheid van het dier in gevaar. Castratie speelt ook een belangrijke rol: obesitas komt voor bij 32% van de gecastreerde reuen en teven en slechts bij 15% van de intacte dieren.

Obesitas leidt tot een slechte gezondheid

Door obesitas zet zich vet af in de organen, wat een extra mecha-

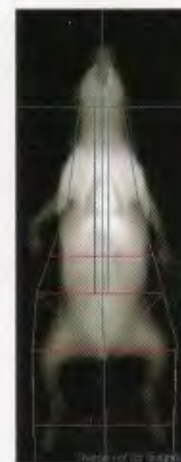
nische belasting van het lichaam veroorzaakt. Dit is de reden dat er vaak secundaire aandoeningen bij optreden, zoals diabetes mellitus, huidproblemen, slecht verdragen van inspanning, hartziekten, longziekten en met pijn gepaard gaande gewrichtsaandoeningen (zoals artrose, gescheurde kruisbanden of een hernia van een tussenwervelschijf). Pijn leidt tot een verdere vermindering van de hoeveelheid lichaamsbeweging, wat overgewicht nog verder in de hand werkt!

Obesitas maakt de behandeling door de dierenarts moeilijker

Obesitas vergroot de kans op moeilijkheden en complicaties bij chirurgische ingrepen: de kans op problemen bij de anesthesie zijn groter, de operatie en onderzoeken duren langer en zijn gecompliceerder door de aanwezigheid van het vet. Ook genezen wonden slechter en functioneert het immuunsysteem minder goed, waardoor het risico van postoperatieve infecties groter wordt.

Het is wetenschappelijk bewezen dat een hond met overgewicht minder lang leeft

Voor gewichtsverliesprogramma

Na gewichtsverliesprogramma

Röntgenfoto:
Bij een dier met obesitas zijn alle organen met vet geïnfilteerd
Foto: Alex German

VRAGEN - ANTWOORDEN

Moet obesitas als ziekte worden gezien?

Ja, obesitas is een pathologische conditie, want het veroorzaakt een vermindering van de fysieke mogelijkheden van het dier, verhoogt de kans op secundaire aandoeningen en leidt vaak tot met pijn gepaard gaande gewrichtsproblemen. Bovendien gaat het om een situatie die niet spontaan ophoudt te bestaan, want het dier is niet in staat zelf zijn voedingspatroon te wijzigen. Daarom is het zeer belangrijk dat de assistent de eigenaar er zo vroeg mogelijk op wijst dat zijn hond last heeft van overgewicht en dat het voor de gezondheid van de hond nodig is daar snel wat aan te doen.

Hoe overtuig je de eigenaar van de risico's van obesitas?

Soms wil of kan een eigenaar de risico's van obesitas niet inzien, omdat de nadelige effecten niet direct zichtbaar zijn. In dat geval kan het helpen de eigenaar te vragen om de mate van activiteit, de reactie op inspanning, de speelsheid en het sociale gedrag van zijn hond eens te vergelijken met die van een hond, van gelijke leeftijd en hetzelfde ras, die wel het juiste gewicht heeft. Meestal is er een duidelijk verschil tussen het gedrag van de eigen hond met obesitas en dat van honden met een gezond gewicht.

Is een consult noodzakelijk voor een gewichtsverliesprogramma wordt voorgeschreven?

Ja, de dierenarts moet het dier onderzoeken:

- Om te controleren of er geen onderliggende ziekte of gedragsprobleem verantwoordelijk is voor de obesitas.
- Om eventuele complicaties die zich al voorgedaan hebben te behandelen.
- Om alle mogelijke gedrags- en omgevingsfactoren die geleid hebben tot de obesitas te identificeren. Als deze niet onderkend worden, is de kans groot dat het gewichtsverliesprogramma mislukt of het dier later weer terugvalt.

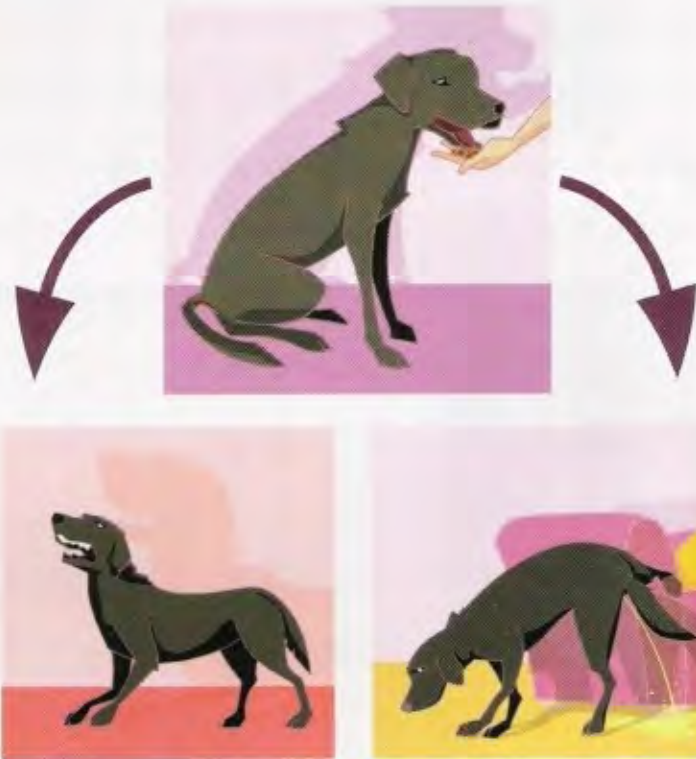
▶ Hoe kan het voedingsgedrag van de hond veranderd worden?

De sociale relaties van honden worden gereguleerd door de controle over zaken die belangrijk zijn voor het voortbestaan, waaronder de voedselopname. Het is noodzakelijk dat er, al vanaf zeer jonge leeftijd, heldere en consequent doorgevoerde regels gelden voor de verkrijgbaarheid van voeding, om zodoende een stabiele en vertrouwde sociale structuur op te bouwen. Als dit kader niet goed wordt vastgelegd, kan bij de hond een abnormaal voedingsgedrag ontstaan.

Eetlust en verzadiging zijn gebaseerd op leerprocessen

Voordat hij 3 maanden oud is, heeft de pup van zijn moeder geleerd hoe hij zich moet beheersen. Dit stelt hem in staat zijn fysieke activiteit onder controle te houden en niet te hard te bijten.

Rond het moment van spenen ontdekt de pup dat er niet altijd meer voeding beschikbaar is wanneer hij daar zin in heeft. Hierdoor leert hij zichzelf te beheersen. Een pup die te vroeg van zijn moeder wordt gescheiden en deze zelfbeheersing niet heeft aangeleerd, loopt het risico hyperactief te worden en zijn bijtgedrag niet te kunnen beheersen (kijk naar de handen van de eigenaar!). Hierdoor zou ook een afwijkend eetgedrag kunnen ontstaan. Een pup die opgroeit in een prikkelarme omgeving heeft een verhoogd

Verkeerde eetgewoonten kunnen de relatie tussen hond en eigenaar verstoren en leiden tot gedragsproblemen.

risico om bang en angstig te worden. Ook dat kan invloed hebben op het eetgedrag.

De toegang tot voeding draagt bij aan het vaststellen van de hiërarchie

Honden worden geleid door duidelijke regels die hen in staat stellen zonder conflicten

aan voeding te komen. Het als eerste, vóór de andere honden mogen eten en de lekkerste delen van de voeding krijgen, karakteriseert de dieren die het hoogst in de rangorde van de roedel staan. De pup bemerkt de hogere status van zijn bazen doordat deze de toegang tot zijn voeding con-

trolleren en hem niet van hun eigen voeding laten eten. Deze vaste voedingsrituelen hebben een bepaalde voorspelbaarheid tot gevolg, wat noodzakelijk is om de pup zekerheid te geven en zo een evenwichtige volwassen hond te worden.

VRAGEN - ANTWOORDEN

Heeft een pup die altijd om meer eten vraagt behoefte aan meer voeding?

Nee, dit gedrag komt vaak voor bij pups. Hun zelfbeheersing is nog niet volledig ontwikkeld en ze hebben nog niet voldoende geleerd hun gedrag te controleren. De eigenaar moet de opvoeding van de moeder dus voortzetten, door ongecontroleerde gedragingen (bijten, opdringerig zijn) niet te accepteren en buiten de voertijden niet in te gaan op het vragen om voeding.

Is een pup die zijn ontlasting opeet ondervoed?

Nee, coprofagie duidt niet op een gebrek aan eten. Dit gedrag is normaal voor een pup, het is dus onnodig om meer voeding te geven. Het eten van ontlasting wordt aangemoedigd als:

- de eigenaar, in het bijzijn van de pup, de ontlasting zo snel mogelijk verwijdert, aangezien hierdoor juist aandacht op dit ongewenste gedrag wordt gevestigd. De pup zal hierdoor juist een competitie aangaan met de eigenaar en nog meer op zoek gaan naar ontlasting. Vervolgens zal de pup de ontlasting zo snel mogelijk proberen op te eten voor de eigenaar kan ingrijpen.
- de eigenaar de pup straft of "hem er met de neus in wrijft" wanneer hij zijn behoefte binnenshuis heeft gedaan. De pup zal hierdoor sneller geneigd zijn de ontlasting op te eten, waardoor het verdwijnt en straf wordt voorkomen.

Kan een pup goed opgevoed zijn als de voedingsregels niet gerespecteerd worden?

Nee, een eigenaar die geen weerstand kan bieden aan een hond die om voeding vraagt zal de hond meestal ook niet consequent opvoeden. De hond zal dus ook op twee andere fundamentele gedragsgebieden: het territorium en de sociale contacten onvoldoende duidelijkheid krijgen.

► Welke fouten van de eigenaar werken obesitas in de hand?

Voor de eigenaar en de hond heeft voeding een verschillende betekenis. Voor de mens is het samen eten een teken van vriendschap, waarmee hij een relatie wil opbouwen met zijn hond. Vanuit het standpunt van de hond is het gebrek aan duidelijkheid in beschikbaarheid van de voeding verwarrend. Het moedigt hem aan tot aandachttrekkend gedrag richting diegene die de voeding verstrekt.

Het geven van tussendoortjes kan ongewenst gedrag in de hand werken

Voor de westerse mens is voeding een middel om te bemiddelen en een uiting van genegenheid. Daardoor wordt dit vaak gezien als de gemakkelijkste manier om contact te leggen met een dier (bv. het voeren van dieren in de dierentuin). De mens kan voeding ook gebruiken als compensatie voor schuldgevoel, bijvoorbeeld door een eigenaar die zich schuldig voelt dat hij zijn hond de hele dag alleen heeft gelaten.

Voor de hond heeft deze manier van communiceren een hele andere betekenis. Wanneer hij iets lekkers krijgt zonder er iets voor gedaan te hebben, veroorzaakt dit verwarring. Hij kan daardoor probleemgedrag gaan ontwikkelen, zoals het dwingend en soms zelfs agressief bedelen om iets lekkers.

De eigenaar voelt zich vaak schuldig als hij de hond alleen thuis laat en gebruikt voeding om het goed te maken.

Beloning met voeding kan gedrag bevestigen

Wanneer een beloning wordt gegeven op het moment van goed gedrag, moedigt dit de hond aan het gewenste gedrag te herhalen. Belonen wordt gebruikt om de hond iets aan te leren (gehoorzaamheid, zindelijkheid, behendigheid),

waarbij meestal een beloning in de vorm van voeding wordt gegeven.

Conditionering kan echter ook optreden zonder dat de eigenaar het wil. Het kan leiden tot herhaald gedrag zonder dat de eigenaar zich bewust is van de noodzaak het dier hiervoor te belonen.

Verandering van eten kan een hond kieskeurig maken

VRAGEN - ANTWOORDEN

Is een smakelijke snack de enige beloning die een hond interesseert?

Nee, voor sommige honden kan een sociale interactie (goedkeuring, aaien of een balspelletje) effectiever blijken te zijn dan iets lekkers. Bij honden die de voorkeur geven aan een beloning in de vorm van voeding, is het verstandig deze voorkeur langzaam maar zeker te vervangen door sociaal contact met de eigenaar. Deze strategie vermindert de afhankelijkheid van voeding, en dus de kans op obesitas, en kan bovendien de band tussen eigenaar en hond versterken.

Is het nodig de voeding van de pup regelmatig te veranderen?

Nee, in tegenstelling tot bij de mens, is bij de hond variatie in de voeding niet nodig. Wanneer een pup tussen de 6 en 16 weken gaat aan te veel verschillende smaken voeding, is de kans groot dat hij een voorkeur gaat ontwikkelen voor bepaalde smaken en vervolgens andere voeding zal weigeren. Als de eigenaar op deze weigering reageert door hem andere voeding te geven, zal dit leiden tot een "weigeren - belonen" cyclus, waardoor men een kieskeurig, slecht etende hond zal krijgen. Dit soort honden zullen in de toekomst, bij obesitas of een andere ziekte, waarschijnlijk zeer moeilijk een dieetvoeding accepteren.

Moet de hoeveelheid voeding worden verhoogd als de pup niet genoeg eet?

Nee, eerst moet worden gecontroleerd of de aangeboden hoeveelheid voldoende is. Een eigenaar die de voedingswaarde van de voeding niet kent, kan namelijk denken dat zijn pup niet genoeg eet en daardoor teveel gaan geven. Soms kan een pup gebrek aan eetlust hebben ten gevolge van stress. Als de pup echt niet genoeg eet, is onderzoek door de dierenarts aan te bevelen.

► Kan voeding gebruikt worden bij de opvoeding en training?

Voeding moet bij de opvoeding en training uitsluitend worden gebruikt als een beloning voor goed gedrag en niet voor andere doeleinden. Om te voorkomen dat ongewenst gedrag wordt aangeleerd, is het heel belangrijk dat de eigenaar van een pup goed begrijpt op welke manier voeding kan worden gebruikt bij de opvoeding.

De clicker is een hulpmiddel bij het trainen van honden

Af en toe een beloning versterkt het leerproces

Voeding kan tijdens het leerproces worden gebruikt als een positieve bekrachtiger (beloning), bijvoorbeeld om de hond het commando "zit" uit te laten voeren. De eigenaar houdt iets lekkers voor de neus van de hond, vervolgens wordt de hand omhoog gebracht en langzaam naar achteren getrokken zodat de hond zijn kop optilt. Zodra deze positie er toe leidt dat de hond gaat zitten, wordt de snack gegeven en zodoende het gedrag beloond.

Om gewenst gedrag te herhalen (bijv. zitten, liggen, opstaan, blijven) moet de hond de beloning direct na het gedrag krijgen. Als de eigenaar denkt dat hij de snack niet snel genoeg kan geven, kan hij eerst zijn stem ("Brave hond!") of een clicker gebruiken op het moment dat de hond het juiste gedrag laat zien, en daarna de

snack als beloning geven. Als met voeding beloond wordt moet dat wel verantwoord zijn: bijv. een brokje dat uit de dagelijkse portie voeding wordt genomen.

In de loop van de training is het belangrijk over te schakelen van systematische beloning (elke keer dat een taak correct is uitgevoerd) naar een beloning met een onregelmatig interval (zo nu en dan). Af en toe belonen kan de motivatie van de hond verhogen en vermijdt dat het gedrag steeds meer vervlakt.

Het gebruik van voeding bij gedragstherapie

Doordat voeding een positieve stimulans geeft, kan de dierenarts of gedragstherapeut het gebruik van voeding in speciale, nauw omschreven gevallen adviseren om angsten te overwinnen, door een hond in een moeilijke situatie voor

gewenst gedrag met voeding te belonen. Het gebruik van voeding als beloning om gedrag te veranderen moet aan strikte voorwaarden voldoen, omdat er snel fouten mee worden gemaakt. Daarom moet dit uitsluitend onder begeleiding van een gedragstherapeut worden gedaan.

Pas op: voeding geven aan tafel leidt tot bedelen!

VRAGEN - ANTWOORDEN

Waarom gehoorzamen sommige honden niet (of alleen) als zij voeding zien?

Deze situatie is het gevolg van een verkeerd gebruik van voeding als beloning. In plaats van de voeding te verbergen totdat het bevel is uitgevoerd en het daarna pas te geven, heeft de eigenaar de voeding zichtbaar in zijn hand als het bevel wordt gegeven. Hierdoor wordt de voeding als aanmoediging gebruikt en niet als beloning. Het effect van belonen met een onregelmatig interval is daarmee weg doordat altijd voeding als beloning aanwezig is. Daarnaast weet de hond dat er geen beloning is als hij het niet ziet.

Moedigt het geven van eten aan tafel aan tot bedelen?

Ja, wanneer de eigenaar eenmaal begint met de hond iets te eten te geven wanneer hij naar de tafel komt, wordt het dier aangemoedigd om dit weer te doen (directe en systematische beloning). Vervolgens weigert de eigenaar de hond aan tafel nog voeding te geven, maar door het aandringen van de hond geeft hij af en toe toch wat (een beloning met een onregelmatig interval die het leerproces in stand houdt). Zo zorgt het inconsequent handelen van de eigenaar voor het versterken van het bedelen!

Zijn er algemene adviezen te geven voor het gebruik van voeding bij de verandering van ongewenst gedrag?

Nee, hierbij kunnen snel fouten worden gemaakt. De aanpak van het probleem varieert verder per dier en kan daarom het beste onder begeleiding van een gedragstherapeut worden gedaan. Als een hond in een stress situatie iets te eten krijgt met de bedoeling hem gerust te stellen, is de kans groot dat hij de voeding en de stress met elkaar in verband brengt, wat dus precies het tegenovergestelde effect heeft! Honden leren meestal door te associëren en een verkeerde associatie is snel gelegd.

► Hoe kan obesitas bij de jonge hond worden voorkomen?

Omdat het volgen en volhouden van een gewichtsverliesprogramma voor hond en eigenaar altijd een hele opgave is, moet speciale aandacht worden gegeven aan het voorkomen van obesitas. Een goede, professionele begeleiding vanaf jonge leeftijd helpt de eigenaar om een goede en evenwichtige eigenaar - pup - voeding relatie op te bouwen.

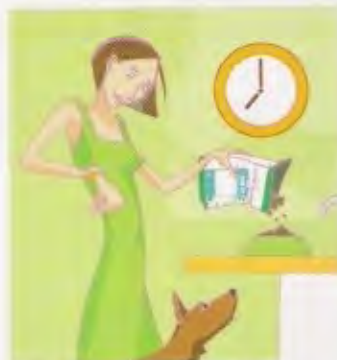
De pup goed opvoeden

Om te voorkomen dat de pup bij zijn nieuwe eigenaar door teveel nieuwe indrukken zijn eetlust verliest, moet hij bij de fokker worden opgevoed in een stimulerende omgeving, waarin hij veel contact heeft met mensen en andere dieren. De toekomstige eigenaar kan dit nagaan als hij de fokker bezoekt.

Nadat de pup eenmaal gespeend is moet de eigenaar, vooral als hij aan tafel zit, beseft niet reageren als de pup om eten vraagt. Ook moet hij voeding niet gebruiken als een middel om zich bij de pup geliefd te maken of om zijn eetlust te stimuleren. De eigenaar mag zijn hond maar in twee gevallen te eten geven: tijdens de reguliere maaltijd en als beloning tijdens de opvoeding.

Vaste regels instellen voor de maaltijd

Vanaf de eerste dag in zijn nieuwe huis moet de eigenaar een vaste routine instellen voor de voeding van de pup, en dit moet zo blijven gedurende de rest van zijn leven:

1 De eigenaar bepaalt het aantal maaltijden per dag, de tijdstippen en de hoeveelheid voeding per dag (aan de hand van de voedingsadviezen van de fabrikant).

2 Tijdens de maaltijd wordt de voerbak voor een bepaalde periode (maximaal 20 minuten) aan de hond gegeven en daarna weggehaald.

3 De hond moet alleen eten: de eigenaar moet niet blijven toekijken of het dier storen terwijl hij eet.

4 Als de hond niet binnen een vastgestelde tijd zijn bak leeg heeft, moet hij naar een andere kamer worden geroepen voordat de voerbak wordt weggehaald.

5 De eigenaar moet de verleiding weerstaan om de hond aan te moedigen om te eten, behalve wanneer hij ziek is.

VRAGEN - ANTWOORDEN

Moet de voerbak tijdens het eten worden weggehaald om de hond goed op te voeden?

In geen geval! Een hond leeft volgens een aantal sociale regels, die conflicten helpen vermijden. Volgens deze regels eet een lager in rang geplaatste hond ongestoord. Het weghalen van de bak past niet in de hiërarchie van honden: de hond zal gestrest raken (hij weet niet meer of hij zal kunnen eten) of zelfs agressief worden (hij verdedigt zijn eten) en kunnen gaan bijten. Daarom moet de hond tijdens het eten niet worden gestoord en moet hij worden weggeroepen voordat de voerbak wordt verwijderd.

Moet de hond na de eigenaar te eten krijgen om de hiërarchie in stand te houden?

Niet noodzakelijkerwijs. Er wordt vaak geadviseerd om de hond na de eigenaar te voeren, maar op zich is dat alleen niet voldoende. Het meest belangrijke is dat de regels consequent worden nageleefd door het hele gezin, omdat dit de relatie tussen de hond en zijn eigenaren bepaalt. Geef de hond uitsluitend uit zijn voerbak te eten en besteed zo min mogelijk aandacht aan het bereiden van de voeding.

Moet een hond die weigert te eten met de hand worden gevoerd?

Ja, maar alleen als de hond ziek is. Deze techniek moedigt de hond aan tot eten, want voeding direct gegeven door de eigenaar heeft meer waarde voor het dier. Het met de hand voeren is echter een tijdelijk hulpmiddel en er moet zo snel mogelijk weer naar de normale routine worden teruggegaan, omdat anders de hiërarchie binnen het huishouden kan worden verstoord.

► Hoe kan obesitas bij de volwassen hond worden voorkomen?

Ook bij de volwassen hond kan de eigenaar fouten maken in de manier waarop hij voeding gebruikt om met zijn hond te communiceren. Om een goed evenwicht te krijgen en te houden tussen de hoeveelheid verstrekte voeding en de werkelijke behoefte van het dier, is een professionele begeleiding door de dierenartsenpraktijk noodzakelijk.

Houd energiewaarde van de voeding in de gaten

De dagelijkse hoeveelheid voeding moet zijn aangepast aan de energiebehoefte van de hond. Deze ligt hoger tijdens de groei, bij veel lichaamsbeweging, extreme klimatologische omstandigheden en bij de voortplanting (dracht en zoogperiode van de teef). De energiebehoefte is lager na castratie, bij weinig lichaamsbeweging en bij het

ouder worden. Het is daarom belangrijk het lichaamsgewicht van de hond regelmatig te controleren, bij voorkeur bij ieder bezoek aan de dierenartsenpraktijk, en de voedingadviezen aan te passen aan de levensfase en leefwijze van de hond.

- Zoete tussendoortjes en tafelrestjes moeten worden afgeraden.

- Wanneer voeding wordt gebruikt als beloning moet dit in mindering worden gebracht op de totale dagelijkse hoeveelheid voeding. Onder deze voorwaarden is het mogelijk om tot 50% van de dagelijkse hoeveelheid te gebruiken als positieve bekrachtiger (beloning) tijdens het aanleren van een oefening.

1 • de hond blaft

2 • de eigenaar geeft een snack om hem stil te krijgen

3 • de hond blaft om een snack te krijgen

Bepaal wat de hond minimaal aan lichaamsbeweging moet krijgen

Honden die in de stad leven hebben vaak een beperkte hoeveelheid lichaamsbeweging; de eigenaar heeft het te druk, er zijn te weinig losloopgebieden, de hond moet aangelijnd blijven, etc. Voldoende lange wandelingen en actieve spelletjes zijn nodig om de

hond op een goed gewicht te houden. Het is belangrijk dat de eigenaar inziet dat hij hiervoor voldoende tijd moet vrijmaken.

Gebruik voeding niet verkeerd

De eigenaar moet voeding niet zomaar als een extraatje geven of gebruiken om ongewenst gedrag te voorkomen. Een blaf-

fende hond stil krijgen door hem voeding te geven werkt zowel het blaffen als obesitas in de hand. De voeding wordt hierbij gezien als beloning voor het blaffen, waardoor het ongewenste gedrag juist wordt aangemoedigd. Het is beter de hond een gepast commando te laten volgen (bijvoorbeeld zit, aan de voet) en hem vervolgens daarvoor te belonen.

VRAGEN - ANTWOORDEN

Is speelgoed waarbij voeding kan worden gebruikt aan te bevelen?

Ja, het gebruik van speelgoed om voeding te geven, bijvoorbeeld via een activity ball, is zeker nuttig. Dit vraagt namelijk een fysieke en mentale activiteit van de hond om de voeding te bemachtigen. Ook dit soort middelen moeten echter alleen worden gebruikt om gewenst gedrag te versterken en beslist niet om een eind te maken aan ongewenst gedrag, zoals blaffen of opwinding.

Kan verkeerd gebruik van voeding obesitas veroorzaken?

Ja, wanneer voeding op een verkeerde manier als beloning wordt gebruikt, kan dat juist het vragen om eten bevorderen. Voorbeeld: de hond blaft als de telefoon gaat en de eigenaar geeft hem wat te eten om hem stil te krijgen. Door dit ongewenste gedrag te belonen spoort men de hond juist aan om nog meer te blaffen om daardoor iets te eten te krijgen. Op deze wijze geeft de eigenaar snel teveel voeding met overgewicht tot gevolg.

Welke tekenen duiden op verkeerd gebruik van voeding?

- de hond heeft last van overgewicht/obesitas
- de hond krijgt snacks of tafelrestjes
- de hond vraagt vaak om eten (bijvoorbeeld bedelen aan tafel of blaffen)
- de hond is gewend om buiten de normale maaltijden om eten te krijgen (bijvoorbeeld als de eigenaar thuis komt, TV kijkt of als de hond hem verwachtingsvol aankijkt)

► Hoe kan de periode van gewichtsverlies makkelijker worden gemaakt?

Het geven van diëetvoeding en aangepaste hoeveelheden zijn niet de enige mogelijkheden om een gewichtsverliesprogramma te laten slagen. Het is vaak nodig om de levensstijl en de interactie tussen eigenaar en hond aan te passen om een mislukking te voorkomen.

De eigenaar moet zijn verantwoordelijkheid nemen

- Vaak realiseren eigenaren van te dikke honden zich niet dat zij de honden teveel calorieën geven. Als zij het gedrag van hun honden willen veranderen, moeten zij zich er degelijk van bewust zijn hoe erg tussendoortjes het dagelijks rantsoen verhogen.

Doe de "snoeppot-test", vooral in een gezin waarin de hond op meer personen reageert.

- Het moet aan de eigenaar worden uitgelegd hoe de interactie tussen voeding en beloning werkt om hem te laten begrijpen dat hij zelf het (bedel)gedrag van zijn hond stimuleert.
- Vaak wordt een te dikke hond fysiek en psychisch te weinig gestimuleerd en de eigenaar moet zich realiseren dat hij daar verandering in moet brengen.

Wijzig de verwachtingen van de hond

Een hond met obesitas heeft vaak eten gekregen door te vragen om aandacht en zal dit volhouden totdat nieuwe rituelen worden ingevoerd. Om het geven van iets lekkers een halt toe te roepen zonder de hond in verwarring te brengen moet de eigenaar hem afleiden door andere dingen met hem te doen zoals spelen, aaien, of het verstoppertje van speelgoed.

Vier gerichte vragen om na te gaan hoeveel lichaamsbeweging de hond krijgt:

- Hoe vaak laat u uw hond per dag uit?
- Wandelt u vaak met uw hond op de zelfde plek en loopt u altijd het zelfde rondje?
- Speelt u vaak met uw hond en waar bestaat het spelen uit?
- Welk spel speelt uw hond het liefste?

Betrek het gehele gezin bij het ritueel

Het hele gezin moet zich beslissen hoe vaak de hond zijn positie binnen de groep duidelijk te maken.

Behandel de onderliggende gedragsproblemen

Bij het vermoeden van een voeding gerelateerd gedragsprobleem is overleg met of doorverwijzing naar een gedrags-therapeut aan te raden.

Vervang het eten door een spel

VRAGEN - ANTWOORDEN

Hoe maak je een eigenaar duidelijk welke rol snacks spelen bij het overgewicht van zijn hond?

Vaak is het voldoende om hem te vragen de hoeveelheid lekkernijen of tafelresten die hij zijn hond geeft ook in een "snoeppot" te stoppen. Aan het eind van de dag bevat de snoeppot de hoeveelheid eten die de hond buiten de maaltijden om krijgt. Veel eigenaren schrikken als zij zien hoeveel dat is! Ook kan gebruik gemaakt worden van vergelijkingen: een klein stukje kaas dat aan een klein hondje gegeven wordt is net zoveel als een hamburger voor een mens!

Is het belangrijk om de hoeveelheid voeding dagelijks te meten?

Ja, want eigenaren van honden met obesitas hebben deze goede gewoonte zelden, daarom is het goed hen te vragen hoeveel zij hun dier nu werkelijk te eten geven. Men kan hun aanraden het gewicht minimaal één keer te meten (bijvoorbeeld door een streep op een maatglas aan te brengen) om te vermijden dat er een te grote afwijking ontstaat ten opzichte van de geadviseerde hoeveelheid.

► Hoe kan de hond geholpen worden zijn streefgewicht te bereiken?

Gewichtsafname kan bereikt worden door een dieetvoeding met een laag caloriegehalte te geven en het fysieke activiteitsniveau van de hond te verhogen. In ieder geval moet het gestelde doel goed omschreven en haalbaar zijn.

Het is belangrijk de hoeveelheid nauwkeurig te wegen.

Pas het caloriegehalte en de hoeveelheid van het eten aan

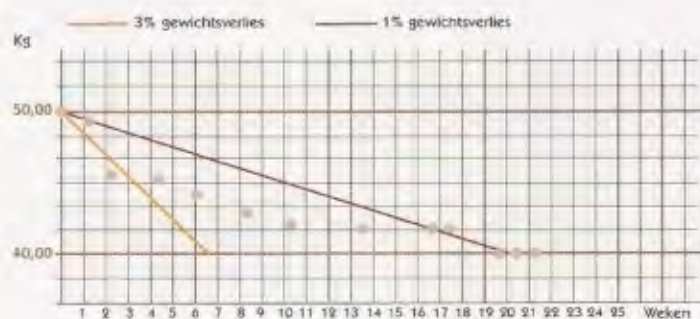
Dieetvoeding voor een hond met obesitas moet een lagere energiewaarde hebben en dus weinig vet bevatten. Dit type dieetvoeding is om te beginnen verrijkt met vezels om het volume te vergroten en de verteerbaarheid te verlagen. Tegelijkertijd worden steeds vaker voedingen met een hoog eiwitgehalte voorgeschreven. Het energierendement van eiwitten is namelijk lager dan dat van koolhydraten. Met een

specifieke dieetvoeding neemt het dier minder energie op maar heeft wel een verzadigd gevoel, terwijl de kans op het verlies van spiermassa wordt verkleind.

De door de dierenarts voorgeschreven hoeveelheden zullen nauwkeurig moeten worden aangehouden. Alle extraatjes (beloningen, snacks) moeten vastgelegd worden en een evenredig deel moet op het voorgeschreven rantsoen in mindering gebracht worden. Aan het einde van het gewichtsverliesprogramma moet de hoeveelheid

voeding langzaam verhoogd worden om gewichtstoename tegen te gaan. Het is goed om het rantsoen te verdelen over 3 of 4 maaltijden per dag om te voorkomen dat de hond honger krijgt.

De hond zal de dieetvoeding beter accepteren wanneer men in de loop van een week geleidelijk overschakelt. Let op: de eigenaar moet volhouden ook al weigert de hond de nieuwe voeding in eerste instantie. Een gewichtsverlies van 1 tot 3% per week is een realistisch doel. Sneller afvallen is niet

Met behulp van een grafiek kan het gewichtsverlies worden bijgehouden.

goed en geeft kans op een terugval.

Geef meer lichaamsbeweging

Lichaamsbeweging verhoogt het energieverbruik en helpt de spiermassa te behouden. Het is dus essentieel voor een hond die een gewichtsverliesprogramma volgt, minimaal

20 minuten lichaamsbeweging per dag te krijgen (zoals wandelen en spelen).

Om ongelukken te voorkomen (bijvoorbeeld kans op het scheuren van de kruisbanden) is het echter voor dikke honden belangrijk dat de hoeveelheid beweging wel langzaam wordt opgevoerd.

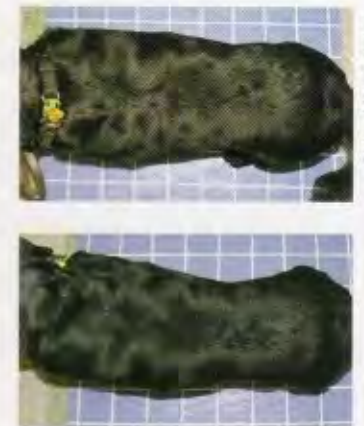

Foto: Alex German

Een foto voor/na op een ondergrond met raster toont het gewichtsverlies beter

VRAGEN - ANTWOORDEN

Is zelfbereide voeding effectief voor een vermageringsdieet?

Ja, maar het zelf bereiden van een goed uitgebalanceerde dieetvoeding is erg moeilijk te realiseren. Als de eigenaar de hoeveelheden niet exact afweegt kunnen essentiële elementen aan de voeding ontbreken of is de voeding minder effectief. Een eigenaar die absoluut geen droogvoeding wil geven zal betere resultaten krijgen met voeding uit blik.

Is het niet eenvoudiger om gewoon de dagelijkse portie te verkleinen?

Nee, want dan zal de hond honger krijgen en blijven vragen om eten. Bovendien vergroot het verminderen van de hoeveelheid normale voeding de kans op een deficiëntie en verlies van spiermassa. Daarom is het noodzakelijk een dieetvoeding te gebruiken waarvan de samenstelling speciaal is aangepast om zonder problemen gewicht te verliezen.

Hoe kan men een hond die niet wil rennen voldoende beweging geven?

Het moet de eigenaar duidelijk gemaakt worden dat "lichaamsbeweging" niet hetzelfde is als "rennen". Dat kan zelfs gevaarlijk zijn voor een hond met obesitas in verband met mogelijke schade aan het bewegingsapparaat of hart en longen. Het is beter geleidelijk aan de wandelingen wat langer te maken of het dier te laten zwemmen (hydrotherapie). U kunt de eigenaar voorstellen te kijken wat de favoriete spelletjes van zijn hond zijn om hem zo te stimuleren en minimaal 20 minuten per dag bezig te houden (bijvoorbeeld apporteren, verstoppertje spelen, speeltjes verstoppertje). Tenslotte kunt u hem voorstellen brokjes (uit het dagelijkse rantsoen) te verstoppertje te laten zoeken, of in een stuk speelgoed te doen zodat het de hond energie kost om de voeding te bemachtigen.

CONCLUSIE

Het behoud van een goed lichaamsgewicht draagt bij de hond bij aan het voorkomen van talloze aandoeningen, het verlengen van de levensverwachting en de verbetering van zijn welzijn.

De laatste jaren hebben gebrek aan lichaamsbeweging en het toepassen van castratie een forse stijging van het aantal gewichtsproblemen veroorzaakt. Eén op de drie honden in Europa heeft er tegenwoordig last van!

De dierenartsenpraktijk heeft de mogelijkheid de cliënten te helpen door preventieve en

therapeutische hulp aan te bieden voor honden die de neiging hebben tot overgewicht of obesitas. Met deze Focus Assistent hebben wij geprobeerd aan te geven hoe de dierenartsassistent een hond met obesitas en zijn eigenaar professioneel kan begeleiden en hoe de assistent een rol kan spelen bij het instellen van een evenwichtig voedingspatroon bij de hond en met name bij de pup. Ook kan de assistent ondersteuning bieden door vroegtijdig in actie te komen vóórdat gewichtsproblemen ontstaan.

AUTEUR

Michèle Colin, dierenarts

Zij is in 1982 afgestudeerd aan de Ecole Nationale Vétérinaire te Alfort en heeft vervolgens tot 1992 als praktiserend dierenarts gewerkt. Zij heeft meegewerkt aan het opzetten en ontwikkelen van de officiële opleiding tot dierenartsassistent voor het Ministerie van Landbouw in Frankrijk.

Als specialist in het opzetten en ontwikkelen van professionele opleidingen, is zij met name betrokken bij de ont-

wikkeling en regionalisatie van nieuwe voorzieningen voor de opleiding van dierenartsassistenten en schrijft zij artikelen en boeken die specifiek voor hen bedoeld zijn.

Deze Focus Assistent is een aangepaste versie van de Focus Special Edition "A behavioural approach to canine obesity" geschreven door Christine Halsberghe, Sarah Heath, Joanna Iracka en Gérard Muller onder redactie van Royal Canin.